

M. Blecher

Valószerűtlen történetek

(Regényrészlet)

Vöröses korongjával és párás reggelekkel érkezett az ősz. A fényben halmozódó külvárosi házak a friss méz illatát árasztották. Halovány nappalok voltak, mintha szennyes rongyokkal borulna be az ég. A kietlen parkban szüntelen kopogott az eső. A nehéz vízfüggönyök felélénkültek a sétányon, mint egy hatalmas üres teremben. Tapicskoltam a vizes fűben, s az eső patakokban ömlött fejemre és karjaimra.

A külváros koszos utcáiban, amikor az eső elcsendesedett, az ajtók kinyíltak és a házak lélegeztek. Szegényes belsők voltak, esztergált szekrényekkel, a komódon elhelyezett művirágokkal, Amerikából érkezett bronzbevonatú gipszszobrocskákkal és fényképekkel. Alacsony plafonú otthonok kissé penészes szobáiban elveszett, beletörődő közönyükben fenséges életek, amelyekről semmit sem tudtam.

Azokban a házakban szerettem volna élni, hogy bensőségük átjárjon, hagyni az összes álmodozást és keserűséget feloldani a hangulatukban, mint erős savban.

Mit nem adtam volna azért, hogy beléphessek valamelyik kis szobába, otthonosan lépkedve és fáradtan rázuhanva az ócska díványra, a virágmintás kartonpárnák közé. Azért, hogy más, belső meghittséget érezsek ottan, hogy más levegőt lélegezzek, és én magam mássá változzam... Hogy a heverőn elnyúlva figyeljem az utcát, amelyen jártam, a ház belsejéből,

a függöny mögül (és megpróbáltam minél pontosabban elképzelni az utca képét, úgy, ahogyan az a nyitott ajtón keresztül a heverőről látszik), hogy egyszer csak olyan emlékeket idézzek fel magamban, amiket nem éltem meg: folyton és folyton magammal cipelt, életemtől idegen emlékeket, a bronzbevonatú szobrocskák, a kék és lila lepkék díszítette lámpaernyők emlékeit.

Milyen jól éreztem volna magam az olcsó és közönyös díszlet keretei között, amely tudomást sem vett volna rólam...

Velem szemben az utca folyton kinyújtja a sáros masszát. Voltak legyezőszerűen kibomló házak, mások fehérek, mint a kristálycukortömbök, és kisebbek, szemükre eresztett tetővel, összeszorított szemöldökökkel, mint az ökölvívók. Találkoztam szénával megrakott szekerekkel, és néha különleges dolgokkal: egy emberrel az esőben, aki kristályfüggős kandelábert cipelt a hátán, valóságos üvegkereskedést, amely úgy csilingelt emberünk vállán, mint sok kicsi csengő, miközben nehéz vízcseppek csurogtak a csillogó fényes lapocskákról. Miben is állt, végtére, a világ súlya.

Az eső lemosta a kertben a sápadt virágokat és növényeket. Az ősz tüzet gyújtott bennük, rézvöröset, pirosat és kékeset, mint a lángok, melyek mielőtt kihunynának, fénylenek igazán. A piacon a víz és a pocsolya akadálytalanul szivárgott át a hatalmas zöldségeskupacokon. A répalével redőin

hirtelen megjelent a föld piros és sötét vére. Máshol a káposztafejek kupacai mellett heverték a jóságos és szelíd krumplihamlazok. Az egyik szögletben kétségbeejtően szép halom emelkedett kövér és förtelmes dinnyékből, az egész nyáron át magukba szívott napfénytől feszes héjukkal ropogva.

Az égbolt közepén a felhők csoportokba rendeződtek, majd szétesz-lottak, ritka tereket hagyva maguk között, mint néhány végtelenbe vesző folyosót, máskor hatalmas úröket, amik mindennél jobban megmutatták a város fölött lebegő szívszagató ürességet.

Az eső akkor távolról jött, a hártalan égből. Szerettem a szelíd és okos óvodák előtti faoszlopok megváltozott színét és a rozsdásodó vizes rácsozatot, melyen a szél a vízáradattal keverve hatolt át, mint egy hatalmas lósörény.

Néha kutya szerettem volna lenni, hogy azt a nedves világot az állatok rézsútos optikájából láthassam, lentről felfelé fordítva a fejem. Hogy ráirányított tekintettel közelebb kerüljek a földhöz, szorosan kötődve a pocsolya kékes színéhez.

Ez a vágó, mely régóta lakozik bennem, frenetikusán kavargott azon az őszi napon, a kietlen telken...

Aznap sétálva elértem egészen a város széléig, a marhavásár mezejére...

Mint hatalmas, pocsolyás tó terült el velem szemben az üres telek. A trágyadomb a savas vizelet szagát árasztotta. Fentről a nap az arany és a bíbor rongyolta díszletbe ereszkedett. Elöttem messzire nyúlt el a meleg és lágy pocsolya. Mi más lelkesíthette volna szívemet, mint ez a tiszta és fenséges szennytömeg.

Először haboztam. Bennem a halandó gladiátorok erejével küzdött

még neveltetésem legutolsó maradványa. Azonban egy pillanat alatt elsüllyedt a sötét, homályos éjszakában, és már semmire sem emlékeztem.

Előbb az egyik lábammal léptem a pocsolyába, majd a másikkal. A cipőm kellemesen csúszott az elasztikus és ragadós tésztába. Most a pocsolyából nőttem ki, azonos voltam vele, mint földből előtört valami.

Most már bizonyossá vált, hogy a fák sem mások, mint földből kibújt, megszilárdult pocsolya, kellőképpen elárulja ezt a színük. És csupán a fák? Hát a házak, hát az emberek? Különösen az emberek. Minden ember. Természetesen nem a „porból lettél, porrá leszel” stupid legendájáról volt szó. Ez túl homályos, túl általános, túl illékony a sártengerrel szemben. Az emberek és a dolgok éppen abból a trágyából és húgyból törtek elő, amelybe én nagyon valóságos cipőmet süllyesztettem.

Én magam is a pocsolya különös alkotása voltam, ebbe a világba küldött misszionáriusa. Éreztem jól azokban a pillanatokban, hogyan tér vissza emléke, és eszembe jutottak lázas hánykolódásaim és elsötétüléseim éjszakái, amikor esszenciális pocsolyám hiába vett lendületet és törekedett a felszínre törni. Behunytam akkor a szemem, és a pocsolya érthetetlen bugyogással tovább főtt a sötétségben.

Körülöttem terült el a pocsolyás üres telek... Ez volt az én igazi, ruhától, börtől, izmuktól *pocsolyáig lecsupaszított* húsom.

Elasztikus nedvessége és nyers illata egészen mélyen befogadott, merthogy mélyen hozzájuk tartoztam. Néhány tisztán véletlen apróság – mint például az a néhány gesztus, amit képes voltam megtenni, vékony, finom szálú hajam a fejemen, vagy üveges

és nedves szemem – választott el mozdulatlanúságától és ősi szennyétől. Ez kevés, nagyon kevés a sár hatalmas fenségével szemben.

Elindultam az összes irányba. A lábam bokáig süllyedt a pocsolyába. Csendesen esett, és a távolban a vérző és gennyes felhőfüggöny mögött a nap lenyugodott. Hirtelen lehajoltam és belenyomtam a kezem a trágyába. Miért ne? Miért ne? Ordítani lett volna kedvem.

A massa langyos volt és lágy, a kezem könnyedén járt benne. Amikor ökölbe szorítottam, ujjaim között a sár szép fekete és fényes karéjokban csúszott ki.

Mivel foglalatostkodtak mind ez ideig a kezeim? Hol vesztegették idejüket? Jártam velük erre-arra, a szív szeszélyének engedelmeskedve. Mik voltak ők eddig, hacsak nem néhány szerencsétlen, fogságban élő madár, akiket szörnyű lánc kapcsolt a bőrhöz és a vállizomhoz. A szerencsétlen madarak arra rendeltettek, hogy néhány illedelmesen stupid, a jelentős dolgoknak kijáróan betanult és ismételt gesztusban repdessenek.

Lassan, lassan újból elszabadultak és örülni kezdtek régi szabadságuknak. Belevetették fejüket a ganajba, búgtak, mint a galambocskák, verdesték szárnyaikat boldogan, boldogan...

Örömben fejem fölé lengetve repülésre buzdítottam őket. Nagy sárdarabok hulltak az arcomba és a ruhámra.

Miért töröltem volna le? Miért? A kezdet volt csupán, tettemnek semmilyen komoly következménye nem volt, az ég nem vibrált, a föld nem rengett. Gyorsan az arcomhoz emeltem mocsokkal teli kezeim. Végtelen boldogság árasztott el, régóta nem volt ilyen mámorban részem. Mindkét kezem az arcomhoz és a nyakam-

hoz emeltem, azután bedörzsöltem velük a fejem.

Hirtelen elkezdett apró cseppekben és sűrűn esni. A nap még mindig bevilágította a teret, mint egy lámpaoszlop a szürke márványterem mélyét. A nap fényébe mosottruha-illatú aranyeső esett.

A tér üres volt. Itt-ott száraz kukoricakóró-halmok feküdtek, amelyekből a tehének ettek. Felvettem egy szárat, és nagy körültekintéssel kibontottam. Reszkettem: a hideg miatt a sáros kezemmel nehezen igazgattam a kukorica leveleit. Viszont érdekelt a dolog. Nagyon sok látnivaló van a száraz kóróban. Messzebb nádfedeles kunyhó tűnt fel. Odáig rohantam, és eresze alá húzódtam. Olyan alacsonyra ért a teteje, hogy beleütöttem a fejem. A fal mellett a föld tökéletesen száraz volt. Elnyúltam. A fejemet néhány öreg zsákra támasztottam, és keresztbe rakott lábakkal most már kedvemre a kóró aprólékos elemzésének szentelhettem az időmet.

Boldog voltam, hogy ezzel az izgalmassal foglalkozhattam. A kóró csatornáit és üregeit lelkesedéssel töltöttem el. A fogaimmal kibontottam, és benne egy puha és édeskés pamacsot találtam. Csodálatos volt a kóróra nézve ez a belső, hogyha az emberek vérerei is selymes pamaccsal lettek volna kibélelve, a bennük lévő sötétség is édesebb, könnyebben elviselhető lenne.

Néztem a kórót, és bennem csendesen nevetett a hallgatás, mintha legfelül valaki folyton szappanbuborékokat gyártana.

Fényes nappal esett, és távol a ködben a város füstölgött, mint egy halom trágya. Néhány háztető és a templomtorony furcsán fénylett a párák naplementében. Annyira boldog voltam, hogy nem tudtam eldönti-

ni, milyen képtelenséget kövessenek el előbb: tanulmányozzam a kórót, nyújtsam meg csontjaimat vagy nézzem az eltávolodott várost.

A lábamtól valamivel odébb, ott, ahol a pocsolya kezdődött, egy kicsi béka hirtelen ugrott néhányat. Előbb hozzám közelített, majd gyorsan meggondolta magát, és a pocsolya felé vette az irányt. „Viszlát, kicsi béka! – kiáltottam utána –, viszlát!” A szívemet hasogatta, hogy ilyen hamar elhagyott!... „Viszlát, szépség!” Hosszú tirádát kezdtem el rögtönözni a kis békának, és amikor mondandómat befejeztem, utánahajítottam a kórót, hátha eltalálom...

Végül, folyton a fejem feletti gerendákat bámulva, behunytam a szemem, és elaludtam.

Csontvelőig hatoló mély álomba zuhantam.

Azt álmodtam, hogy egy poros, napfényes, fehérre meszelt házakkal benépesült városban járok, talán egy keleti városban. Mellettem feketébe öltözött, gyászfátyolt viselő asszony. Különös azonban, hogy az asszonynak nem volt feje. A fátyol nagyon ügyesen volt elrendezve, ott, ahol a fejnek kellett volna lennie, de a helyén nem állt, csupán egy szélesre tárt lyuk, nyakcsontig üres gömb.

Mindketten siettünk, és egymás mellett haladva követtünk egy vöröskeresztes kocsit, amelyen a feketébe öltözött hölgy férjének holtteste feküdt.

Megértettem, hogy háborús időben jártam. Valóban, hamarosan egy állomáshoz érkeztünk, és a lépcsőkön egy gyengén megvilágított alagsorba ereszkedtünk. Eppen sebesült-szállítmány érkezett, és az ápolónők lázasan nyüzsögtek a peronon cseresznyés és perces kosaracskákkal, melyekből a hadirokkantaknak osztogattak a vonaton.

Egyszer csak az egyik első osztályú fülkéből kiszállt egy kövér, jól öltözött úr, gomblyukában kitüntetéssel. Monoklit viselt és fehér kamáslit. Kopaszságát néhány ezüstös hajszál leplezte. Kezében egy fehér pekingi kölyökkutyát tartogatott, amelynek a szemei, mint két olajban úszó achátgolyó.

Néhány percig ide-oda járkált a peronon valamit keresve. Végül megtalálta. A virágos asszonyt kereste. Kosarából kiválasztott néhány szegfűcsokrocskát, és kifizette. A pénzt egy elegáns, ezüstmonogramos, finom pénztárcából vette ki.

Azután újból felszállt a vonatra, és láttam, hogyan helyezi el az ablak melletti asztalkán a kiskutyát, és ad neki vörös szegfűt, melyet a kicsi állat szemmel látható étvággal nyelt le...

Szörnyű robaj ébresztett fel.

Most már nagyon esett. Az esőcseppek pontosan mellettem kopogtak, úgyhogy szorosán a falhoz kellett húzódnom. Az ég elsötétült, és a távolban már nem látszott a város.

Fáztam, és mégis égett az arcom. Jól éreztem forróságát a megszilárdult sárkéreg alatt. Fel akartam emelkedni, de elektromos feszültség villámlott át a lábaimon. Teljesen elzsibbadtak, így óvatosan, egyiket a másik után, szét kellett választanom. A zokni hideg és nedves volt.

Arra gondoltam, meghúzódok a kunyhóban. Az ajtó azonban zárva volt, és ablak gyanánt a házikónak nem volt, csupán egy deszkákkal beszegelt nyílása. A szél mindenfelé verte az esőt, így semerre sem tudtam kitérni előle.

Lassan beesteledett. Nagyon rövid idő alatt merült el a sötétségben a sártenger. Pontosán a szélén, ahol korábban idefelé jövet lépkedtem, egy kocsmában fény gyúlt.

Egy pillanat alatt ott termettem, szerettem volna bemenni, valamit inni az emberek között a melegben, az alkohol bűzében tartózkodni. De zsebeimben kotorászva egy vasat sem találtam. A kocsmá ablaka előtt, a füst és pára bűzfüggönyén át, vidáman esett az eső.

Valamit el kellett határoznom, például azt, hogy hazamegyek. De hogyan?

Abban a siralmasan szennyes állapotban, amiben voltam, nem lehetett. De a mocskokról sem akartam lemondani.

Kimondhatatlan keserűség nehezedett a lelkemre, mint annak, aki lát-

ja, hogy abszolút semmi tennivalója, semmi teljesítenivalója nincs.

Futkosni kezdtem a sötét utcákon, a tócsákon átugrálva, illetve egyik-másikba térdig belegázolva.

Egy pillanatra megnőtt bennem a kétségbeesés, mintha ordítani szerettem volna, és a fejemet a fákhöz verni. Keserűségem azonban hirtelen nyugodt és szelíd gondolattá szelnyult. Most már tudtam, mit kell tennem: miután nem volt mit folytatni, már nem maradt más hátra, mint az egésztest befefejezni. Mit hagytam volna hátra? Egy nedves, unalmas világot, amelyben csendesen esik...

Hergyán Tibor fordítása

M. Blecher a két világháború közötti román próza kiemelkedő alakja. 1909. szeptember 8-án született Botosani-ban. Hosszas betegség után, fiatalon, mindössze 29 évesen hunyt el, 1938. május 31-én, Romanban. Életében egy verseskötete (*Corp transparent*, 1934) és két regénye jelent meg (*Întimplări în irealitatea imediată*, 1936; *Inimi cicatrizate*, 1937). Posztumusz naplója, *Vizuina luminată* címmel 1971-ben látott napvilágot. Művészete magán viseli az expresszionizmus és az egzisztencializmus jegyeit. Ontológiai természetű kérdésfeltevései és válaszai alapján prózáját joggal lehet az abszurd irodalom kategóriájába sorolni.